

DYDDIAD	20 ^{fed} o Hydref 2016
ER SYLW	Pwyllgor Craffu Corfforaethol
TEITL	Adrodd ar gynnydd y cynllun strategol cadw'r budd yn lleol
PWRPAS	Diweddariad i'r Pwyllgor Craffu Corfforaethol 20 ^{fed} o Hydref 2016
AWDUR	Arwel ap Ifan Evans, Rheolwr Caffael Corfforaethol

Cyflwynwyd yr Adroddiad hwn yn dilyn cais y Pwyllgor Craffu Corfforaethol i dderbyn diweddariad ar gynnydd mewnosod trefniadau newydd o gaffael. Mae'r ymatebion i'r tair rhan isod gan gynnwys yr atodiadau perthnasol.

A. Rheolaeth Categori - Categori Pobl

- I. **Fedrwch roi diweddariad o sut mae'r rhaglen waith yn mynd rhagddi ym maes Categori Pobl os gwelwch yn dda? Fedrwch egluro'r rhaglen waith i'r Pwyllgor a'r amserlen gweithredu. B) Pa gytundebau sydd wedi cael sylw hyd yma, a beth arall sydd ar y gweill?**

Gweler Atodiad 1 – Rhaglen Waith Rheolaeth Categori.

Mae'r Rhaglen yn rhestru'r:

- Categoriâu
- Prif Gerrig Filltir
- Gwariant presennol
- Targedau Arbedion
- Budd Lleol

Bu i'r Rhaglen Waith gael ei datblygu yn dilyn gwaith dadansoddi gwariant y gwasanaeth ar ddarparwyr.

- II. **Pa fudd (os o gwbl) sydd wedi dod o ddefnyddio trefniadau rheolaeth categori ym maes Categori Pobl? Oes gennych dystiolaeth?**

Mae'r Tîm Rheolaeth Categori yn ymgyfarwyddo hefo'r drefn newydd o weithio. Un o wahaniaethau'r drefn yw bod y Tîm yn rhan o'r ystyriaethau o'r cychwyn cyntaf. Credir y Tîm mai un o gryfderau'r drefn yw'r pwyslais ar adnabod a chadarnhau anghenion y defnyddwyr a'r gwasanaeth yn fuan yn y broses.

O safbwynt darparwyr, mae adborth i'r trefniadau newydd wedi bod yn gadarnhaol. Mewn digwyddiad darparwyr diweddar (29/09/16) bu i ddarparwyr nodi eu gwerthfawrogiad i'r ffaith ein bod yn gweithio mewn ffordd ragweithiol. Roedd cydnabyddiaeth i'r ffaith ein bod yn gweithio mewn partneriaeth yn gweithio tuag at y dyfodol.

III. Sut mae defnyddwyr y gwasanaeth ar eu hennill?

Tra nad oes gennym enghreifftiau niferus o dendrau sydd wedi eu cwblhau, gallwn nodi'r canlynol:

Gofal Cartref:

Trwy ddefnyddio gwybodaeth sy'n dod i'r amlwg trwy waith Alltwen, rydym wedi adnabod nad yw'r gwasanaeth sydd wedi bod yn cael ei gomisiynu o reidrwydd yn cyfarch yr hyn sy'n bwysig i'n defnyddwyr gwasanaeth. Rhagwelir newid sylfaenol yng nghytundebau'r dyfodol fydd yn rhoi'r hyn sy'n bwysig i'r unigolyn yn ganolog.

Taliadau Uniongyrchol:

Mae'r darparwr oedd yn llwyddiannus yn nhendr Taliadau Uniongyrchol yn gallu cynnig cefnogaeth '*Cyfrif a Reolir*' - a hynny am yr un pris a'r cytundeb blaenorol. Mae'r cymorth yma'n rhoi cefnogaeth trydydd parti ar reolaeth ariannol y cynllun Taliadau Uniongyrchol – agweddau gall fod wedi bod yn rwystr i unigolion ddefnyddio'r cynllun yn y gorffennol.

B. Rheolaeth Categori ar draws y Cyngor

- IV. Fedrwyd roi diweddariad o sut mae'r rhaglen waith yn mynd rhagddi ym maes Amgylchedd a Chorfforaethol os gwelwch yn dda? Fedrwyd egluro'r rhaglen waith i'r Pwyllgor a'r amserlen gweithredu.

Mae dyluniad y ddau gategori Amgylchedd a Chorfforaethol wedi gwblhau. Trefnwyd ar gychwyn y flwyddyn sesiynau ymgysylltu gyda'r swyddogion sydd yn comisiynu a chaffael ar draws y Cyngor. Yn ystod y sesiynau hyn, cyflwynwyd y trefniadau newydd a chymerwyd y cyfle i dderbyn adborth a sylwadau ymarferol.

Mae'r cynllun mewnosod ar gyfer y prif gamau gweithredu nesaf fel y ganlyn:

Hydref – Rhagfyr 2016:

- Trefniadau recriwtio a phenodi swyddogion i'r strwythur newydd

Ionawr i Ebrill 2017:

- Rhaglen datblygu a hyfforddi
- Rhaglennu cynlluniau gwaith

- V. Adroddwyd i'r Cabinet 14/04/2015 fod targedau arbedion ym maes Caffael o £2.3m i'w cwrdd (er nad oedd amserlen wedi ei nodi). Faint o'r arbedion hyn sydd wedi ei gwireddu (£)?

Nodwyd yr achos busnes bod potensial i gyflawni arbedion ar ein gwariant caffael o £2.3m dros y 5 mlynedd (2015/16 - 2019/20). Mae £246k o'r targed hyn eisoes wedi gyflawni.

Bu'r Achos Busnes gynnwys cyfanswm targed caffael ar gyfer gwasanaethau Oedolion a Phlant o £1.16m. Mae'r Gwasanaethau eisoes wedi adnabod dros £2.7m o gynlluniau, gyda'r Tîm Categori Pobl yn gweithio gyda'r timau gwasanaeth i weithredu. Hyd yma mae £2.46m o'r cynlluniau hyn ar amser i'w gwblhau o fewn i'w rhaglen.

- VI. Beth yw'r amserlen ar gyfer gwireddu'r gweddill? Ydyw hyn yn realistig?

Bydd amserlen yn cyd-fynd gyda'r cynlluniau effeithlonrwydd sydd eisoes yn ei le.

- VII. Nododd yr aelodau Craffu ym mis Rhagfyr 2015 "nad oes tystiolaeth hyd yma os yw trefniadau rheolaeth categori yn rhagori ar y drefn flaenorol". Oes tystiolaeth gennych i brofi a yw'r trefniadau rheolaeth categori wedi gwneud gwahaniaeth?

Rhu fuan i allu tystiolaethu hyn yn ei gyfanrwydd, ond yn sicr mae egwyddorion rheolaeth categori wedi cael ei fabwysiadau gydag enghreifftiau ble mae ystyriaeth fanwl yn cael ei rhoi i'r strategaeth prynu gan gynnwys ymgysylltu a'r farchnad.

VIII. Unwaith y bydd y trefniadau Rheolaeth Categori wedi eu sefydlu ar draws y Cyngor, lle mae'r atebolrwydd am y gwahanol dimau categori?

Mae'r cyfrifoldeb am bolisiau ac ein perfformiad caffael yn eistedd gyda'r Aelod Cabinet Mandy Williams-Davies.

Bydd y Timau Categori yn adrodd yn broffesiynol i'r Rheolwr Caffael Corfforaethol gyda'r atebolrwydd perfformiad gyda'r Aelodau Cabinet a Phennaethiaid canlynol:

- Tîm Categori Amgylchedd - Cyng. John Wynn Jones a Phennaeth Priffyrdd a Bwrdeistrefol
- Tîm Categori Corfforaethol - Cyng. Gareth Roberts a Phennaeth Rheoleiddio
- Tîm Categori Pobl - Cyng. Dafydd Meurig a Phennaeth Oedolion, Iechyd a Llesiant

Rydym hefyd wedi sefydlu Grŵp Llywio i orchwyllo'r trefniadau newydd. Bydd y Grŵp yma yn cynnwys Pennaeth Cyllid, Economi ac Adfywio a Phennaeth Chefnogaeth Gorfforaethol a'r Rheolwr Caffael Corfforaethol.

C. Cadw'r Budd yn Lleol

IX. Gofynnir i chi gynnwys gwybodaeth ddiweddaraf am y perfformiad ar wariant gyda chwmnïau 'lleol':

Mesur Gwariant Lleol	Cyfnod Ariannol 2015-16
Gwynedd Canran o wariant caffael y Cyngor sydd yn mynd i gwmnïau o fewn y Sir (os yw'r brif swyddfa gyda chod post o fewn y Sir)	*38%
Canran o wariant caffael y Cyngor sydd yn mynd i gwmnïau sydd a'i bencadlys neu gangen yng Ngwynedd yn ogystal ar gwariant sydd yn dod yn ôl i mewn i Wynedd drwy is-gontractau. (data wedi ei dderbyn o systemau Atamis)	55%
Gogledd Cymru Canran o wariant caffael y Cyngor sydd yn mynd i gwmnïau o fewn Gogledd Cymru (os yw'r brif swyddfa gyda chod post o fewn Gogledd Cymru)	56%
Cymru Canran o wariant caffael y Cyngor sydd yn mynd i gwmnïau o fewn (os yw'r brif swyddfa gyda chod post o fewn Cymru)	63%

* Esboniad o'r canran o wariant aeth i gwmnïau o Wynedd 2015/16:

Mae'r gostyngiad yn y canran lleol i 38% yn bennaf yn gysylltiedig ar faith bod darparwyr o du allan i Wynedd wedi llwyddo i ennill canran uchel o brosiectau sylweddol yn y maes adeiladwaith. Er enghraifft, gweler cwmni Wynne Construction (a leolir yn Ninbych) yn ennill mwyafrif o gontractau adeiladu "Ysgolion yr 21ain Ganrif". Serch hyn gwelwyd dros £3.4m yn dod yn ôl i mewn i Wynedd drwy gytundebau is-gontractau ar waith adeiladu Ysgol Hafod Lon yn unig.

Rydym hefyd wedi gweld gostyngiad sylweddol, bron i £13m yng ngwariant y Cyngor yn y meysydd Peirianeg Sifil a Arwynebu Ffordd, ble mae darpariaeth leol yn gryf.

X. Pa fuddion ehangach sydd wedi eu sicrhau drwy'r cymalau cymdeithasol (tros y flwyddyn diwethaf)?

Cynlluniau Adeiladu Ysgolion

Hyd at Mai 2016, mae'r Cynllun Adeiladu Ysgol Hafod Lon wedi cyflawni:

- 5 o fyfyrwyr o Goleg Menai a Choleg Meirion/Dwyfor wedi cael wythnos o brofiad gwaith ar y safle

- 3 Is-gontractwr lleol wedi gallu cyflogi 10 aelod o staff newydd fel canlyniad o'r prosiect, 4 o'r rhain yn barhaol
- 800 o wythnosau o hyfforddiant wedi cael ei gyflawni gan gynnwys gwaith prentisiaid, hyfforddiant tuag at gymhwyster NVQ , Arwain a Rheoli ac Arolygwyr i Is-gontractau
- Nifer o ddigwyddiadau yn cefnogi'r cwricwlwm
- 47% o wariant y prosiect yn mynd i fusnesau o Wynedd

Ar y gorwel:

Cynlluniau buddion cymdeithasol i'w cyflawni yn ystod cyfnod adeiladu Ysgol Glancegin Bangor, gan gynnwys targedau hyfforddi tebyg.

Cytundeb Bwyd

Wedi cyflawni:

- Bu Gwasanaeth Bwyd Harlech gynnig 10 swydd Cynorthwywyr Fan dros haf ar gyfer pobl ifanc lleol, ystod oedran 16-19. Yn ogystal, cyflogwyd 8 unigolyn pellach a dychwelyd ar gyfer eu hail flwyddyn.
- Ymwelwyd 10 o blant o Ysgol Botwnnog a safle Bwyd Harlech fel rhan o fodiwl TGAU mewn Astudiaethau Busnes.
- Profiad gwaith am wythnos ar gyfer 3 plentyn o Ysgol Glan y Môr, Pwllheli, ac Ysgol Syr Hugh Owen, Caernarfon.
- Ymwelwyd 10 disgybl o Ysgol Dyffryn Ogwen, Bethesda a gafodd brofiad ymarferol yn cynhyrchu cynnyrch gyda chwmni Chig Llechwedd.

Ar y gorwel:

- Bydd Gwasanaeth Bwyd Harlech a Ffrwythau DJ gyfrannu basged fwyd bob blwyddyn i bob Cartref Gofal a Phreswyl yng Ngwynedd, i gefnogi unrhyw ddigwyddiad codi arian.
 - Bydd 20 aelod o Grŵp Ffermwyr Ifanc lleol yn ymweld â safle Gwasanaeth Bwyd Harlech fis Ionawr 2017.
- XI. Cafwyd peth cyhoeddusrwydd gwael i'r Cyngor yn sgil dyfarnu contractau bwyd gyda darparwyr lleol yn colli allan. Pa waith pellach sydd wedi digwydd gyda chwmnïau lleol i'w cynorthwyo i ddatblygu'r farchnad (eto diweddariad o beth sydd wedi digwydd ers mis Ionawr 2016)?

Cafwyd arolwg annibynnol gan Brifysgol Bangor o'r trefniadau cytundebu darparwyr Bwyd. Bu'r Brifysgol gyflwyno canfyddiadau i'w astudiaeth i'r Tîm Arweinyddiaeth yn ystod gyfarfod y 6^{ed} o Fedi.

Prif sylwadau'r Brifysgol oedd:

- Trefn a phroses cynhwysfawr
- Canlyniadau calonogol i gadw'r budd yn lleol ac arbed arian serch y cyhoeddusrwydd gwael
- Ble yn briodol, dyled ymdrechu i roi mwy o bwyslais ar gryfderau busnesau lleol yn y meini prawf. Sut bynnag mae hyn yn anodd gan ystyried cyfyngiadau cyfreithiol a phwysau ariannol y Cyngor.
- Mae busnesau angen deall a chydabod pam nad ydynt yn ennill cytundebau fel eu bod yn gallu paratoi'n well y tro nesaf.

Yn ychwanegol ar gyfer cynorthwyo busnesau lleol mae'r Uned Gaffael ac yr Uned Cefnogi Busnes wedi:

- Codi ymwybyddiaeth o gyfleon caffael, drwy gynnal digwyddiadau a chodi ymwybyddiaeth drwy rwydweithiau cyfathrebu.
- Cynnig cefnogaeth a'r gyfleon tendr penodol fel, Taliadau Uniongyrchol, Torri Gwair, ac yn ddiweddar Gofal Dydd ac Adnewyddu Pibellau Dwr gyda Chartrefi Cymunedol Gwynedd.
- Ymgysylltu gyda'r farchnad yn ogystal â dadansoddi gwariant y Cyngor i adnabod rhwystron i fusnesau a mentrau lleol allu cystadlu am waith.
- Creu canllawiau ac ymarfer orau i brynwyr a busnesau lleol.

XII. Beth oedd canlyniadau'r contract hynny ac a oes gwersi wedi ac i'w dysgu?

Taliadau Uniongyrchol: Roedd ymgysylltiad cynnar gyda'r farchnad i godi ymwybyddiaeth o'r cyfle a lle i dderbyn cymorth. Er hyn, gwelwyd cwmni Rowan o Loegr yn fuddugol. I sicrhau budd lleol, un amod o'r contract yw bod y cwmni buddugol gyda phresenoldeb lleol. Mae Rowan wedi sefydlu cangen ym Mharc Menai, Bangor a gyda'r gallu i ddarparu'r gwasanaeth yn ddwyieithog.

Torri Gwair: Bu ymdrech sylweddol i ymgysylltu ac adnabod 24 o gwmnïau lleol all gystadlu am y cyfle. Cynhaliwyd cyfarfodydd un i un i dderbyn sylwadau ar rwystron iddynt allu cystadlu yn ogystal â lle i dderbyn cymorth. Cynhaliwyd gweithdy ar "Sut i Dendro" drwy Fusnes Cymru.

Gwelwyd cwmni o Sir Fflint yn ennill ardaloedd Arfon a Meirionnydd, a chwmni o Geredigion a Pwllheli ennill ardal Dwyfor.

Mae' amlwg bod angen ystyried sut allwn gefnogi busnesau lleol wrth gaffael gwasanaethau'r Cyngor. Ond serch y cymorth a strategaeth sydd yn cael ei fabwysiadau nid ydym yn gallu gwarantu bod busnesau lleol yn ennill drwy drefniadau cystadleuol a thryloyw.

Yn ogystal, wth i ni ddadansoddi'r adborth y farchnad a phatrymau gwariant y Cyngor gwelsom fod cyfleoedd yn gystadleuol iawn ac ar adegau nid oes gan y farchnad leol yr adnoddau, arbenigedd ac mewn rhai achosion yr awydd i gystadlu am waith y Cyngor.

Serch hyn, mae'r Cyngor yn benderfynol o geisio uchafu'r budd lleol ac i'r dyfodol bydd yn rhan allweddol o'm strategaethau caffael i leihau'r rhwystron a darparu cefnogaeth i fusnesau a mentrau allu tendro'n llwyddiannus.

I gyflawni hyn byddwn yn:

- Rhyddhau negeseuon rheolaidd i godi ymwybyddiaeth o gyfleoedd a lle i dderbyn cymorth.
- Ymgysylltu'n fuan i baratoi'r farchnad.
- Cefnogi busnesau i ysgrifennu ceisiadau o safon yn ogystal ag adolygu prosesau a pholisïau i fod yn fwy cystadleuol.
- Codi ymwybyddiaeth a chyswllt gyda rhai o brif gontractwyr phrosiectau sylweddol y Cyngor fel gall busnesau llai fanteisio ar gyfleoedd is-gontractio.